

Калініна Людмила Миколаївна,
*доктор педагогічних наук,
професор, учений секретар
Інституту педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Матвєєва Ганна Дмитрівна,
*кандидат педагогічних наук,
директор Миколаївської спеціалізованої школи
«Академія дитячої творчості»,
експериментального закладу
Всеукраїнського рівня,
м. Миколаїв, Україна*

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ В АВТОРСЬКІЙ ШКОЛІ

У системі освіти відбувається всебічний розвиток особистості через формування її світогляду, моральних норм і системи, фізичний, моральний, соціальний, інтелектуальний, емоційний та інші види розвитку в різних видах діяльності, які особистість реалізує впродовж життя. Тому від освіти, її якості залежить те, як людина бачитиме своє місце у світі, самореалізується, на які цінності буде орієнтуватися. Від освіти також залежить і формування або погляд на перебіг світового розвитку, орієнтація на миттєвість. Для реалізації нових завдань освіти необхідним є застосування нових парадигм [3], світоглядних засад, нового змісту освіти через введення нових предметів гуманітарного циклу, впровадження особистісно орієнтованої системи навчання різних форм, використання активних форм і методів, ІКТ у процесі навчання. Важливим є також запровадження академічної автономії в авторській школі.

Саме до таких предметів належить спеціалізований курс «Розвиток творчої особистості» (далі РТО) для учнів 5–11 класів. Мета курсу полягає в

розвитку творчого мислення учнів на новому якісному рівні, їхнього соціального, емоційного та розумового інтелекту в їх єдності, соціальної адаптованості до життя, підготовці до свідомої активної участі як громадянина-патріота країни в суспільному житті нашої держави.

Академічна автономія в авторській школі Ганни Матвєєвої

Авторські:

- навчальний план,
- навчальні програми,
- підручники,
- методичні посібники,
- методичні рекомендації,
- робочі зошити та ін.

М. Калініна

Завданнями курсу визначено такі:

- формування загальної культури учнів;
- опанування учнями навичками самопізнання, самоорганізації, самоаналізу й саморозуміння, розуміння почуттів і мотивів поведінки оточуючих і власної, вміння робити вибір і брати на себе відповідальність;
- формування в учнів вміння гнучко адаптуватись у мінливих життєвих ситуаціях;
- формування вміння логічно, критично та нелінійно мислити;
- вміння бачити та формулювати проблему (в особистому та професійному плані), знаходити шляхи раціонального її вирішення;
- поглиблення здатності учнів до рефлексії, аналізу слабких та сильних особистісних рис;

- «вивчення та розуміння вивчення проблемної ситуації шляхом її спостереження, взаємодії з нею, пошуку інформації та аналізу обмежень або загроз, а також демонстрація розуміння наданої та виявленої інформації під час взаємодії з проблемною ситуацією»;

- усвідомлення, де і яким чином здобуті знання можуть бути використані;

- формування вміння генерувати нові ідеї, творчо мислити;

- опанування навичками конструктивного діалогічного спілкування, спілкування в соціальних мережах;

- вміння бути комунікабельним, контактним у різних соціальних групах, уміння працювати в колективі, у різних галузях, різних ситуаціях, розв'язувати будь-які конфліктні ситуації та запобігати їм;

- самостійна праця над розвитком власної моральності, інтелекту, культурного рівня;

- створення умов для розвитку класу як психологічної групи.

Технологія розв'язання завдань передбачає організацію занять упродовж першого півріччя в підгрупах. Потім на певній стадії групового процесу відбувається об'єднання в малі групи.

Тематику курсу було відображено в таких розділах:

1. *Світ пізнання* (опанування знаннями про пізнавальні процеси людини і її індивідуальні особливості, прийомами розвитку творчої уяви, уваги та пам'яті) 5 клас, I семестр.

2. *Мистецтво творити* (розвиток образного мислення, творчого потенціалу на основі технік і прийомів теорії розв'язання винахідницьких задач – ТРВЗ та ін.) 5 клас, II семестр.

3. *Народження особистості* (дослідження особистісних характеристик, розвиток інтересу до себе, до інших, до природи та до Всесвіту, усвідомлення

власної унікальності, формування первинних навичок самоаналізу й особистісного спілкування в групі однолітків тощо) 6 клас, I семестр.

4. *Форма та зміст мого Я* (формування адекватних форм ствердження самостійності, особистісної автономії, розвиток почуття власної гідності, внутрішніх критеріїв самооцінювання тощо) 6 клас, II семестр.

5. *Основи спілкування* (формування інтересу до іншої людини як до особистості, опанування різними видами комунікації, засвоєння активного стилю спілкування тощо) 7 клас, I семестр.

6. *Емоційний світ людини* (вивчення емоцій та їх впливу на життєдіяльність людини впродовж життя, вміння уникати стресових і конфліктних ситуацій і адекватно виражати свої думки й почуття, розвиток емоційного інтелекту, моральних якостей, форм співчуття іншим людям тощо) 7 клас, II семестр.

7. *Конструктивне спілкування* (опанування основами спілкування, видами та ефективними прийомами спілкування в різних життєвих ситуаціях тощо) 8 клас, I семестр.

8. *Світ професій* (світ професій в ретроспективі їх розвитку, професійний розвиток учнів шляхом опанування сценічних і декоративно-прикладних мистецтв, усвідомлення значення ролі вибору професійної діяльності та опанування методами аналізу професій, ознайомлення з новими професіями цифрової доби, соціальною та технологічною сингулярністю, сингулярністю простору-часу та ін.) 8 клас, II семестр.

У процесі дослідно-експериментальної роботи підготовлено збірку авторських програм.

9. *Мій внутрішній потенціал для моєї професії* (самовизначення учнів на основі діагностики особистісних і професійних якостей, підготовка до свідомого вибору професії тощо) 9 клас, I семестр.

10. *Мої життєві та професійні плани* (опанування навичками цілевизначення, усвідомлення відповідальності за ухвалення рішень та побудову життєвих перспектив та ін.) 9 клас, II семестр.

11. *Час дорослішати* (усвідомлення власних ролей в суспільстві, що розвивається багатовекторно в цифрову добу, соціального становлення чоловіка та жінки, родинно-сімейних відносин тощо) 10 клас, I семестр.

12. *Побудова зрілої особистості* (вивчення феномену мислення та його впливу на життєдіяльність людини, формування позитивного мислення та навичок саморегулювання, самовдосконалення, усвідомлення ціннісних орієнтацій, власних потреб, мотивації діяльності та ін.) 10 клас, II семестр.

13. *Основи ділового спілкування* (опанування методами ділового спілкування, техніки самопрезентації, маніпуляції в спілкуванні, психологічна роль лідерства та ін.) 11 клас, I семестр.

14. *Основи самоменеджменту* (опанування методами оптимального використання часу [1], самоорганізації та планування діяльності, ефективної комунікації формування власного іміджу, креативний підхід в управлінні та ін.) 11 клас, II семестр.

Зміст програми передбачає створення умов для розвитку творчого потенціалу особистості, ознайомлення учнів з основами психології та основами менеджменту. Розвитку в учнів логічного мислення, розвитку їхніх творчих здібностей сприятимуть різноманітні практичні роботи, пов'язані з аналізом діагностичних тестувань, з метою визначення певних відомостей про себе, із застосуванням елементів тренінгових та корекційних вправ.

Розвиток творчої особистості є важливим під час опанування предметами декоративно-прикладного мистецтва. В авторській школі кожній дитині надано можливість до 8 класу «шукати себе», обирати та змінювати обрану майстерню. Це сприяє кращому розвитку творчого потенціалу дитини та виявленню її природних задатків і здібностей в різних видах мистецтва (художня обробка тканини, вишивка, ткацтво, мистецтво батику), художній розпис, художня обробка деревини, різьблення по дереву, металу та каменю (ювелірна справа), художня кераміка, художнє соломоплетення, малюнок і живопис, конструювання й моделювання одягу.

Освітній процес на уроках сценічних мистецтв відбувається на основі календарно-тематичного планування та *індивідуальних робочих планів для кожного учня окремо*.

Сценічне відділення також розвиває творчу особистість на таких предметах, як вокал (сольний, ансамблевий, хоровий), духові інструменти, народні інструменти, хореографія (бальна, естрадна, класична, народна), театральне мистецтво.

Усі предмети художньо-естетичного циклу викладають за авторськими навчальними програмами. Усі педагоги профільних предметів є авторами навчальних програм, навчальних посібників, що мають гриф МОН України. 70% педагогічних працівників школи мають друковані роботи, в яких представлено власний педагогічний досвід. У такий спосіб на

практиці упродовж вже двох десятиліть відбувається академічна автономія в авторській школі, задовго до її ухвалення на законодавчому рівні разом із організаційною та фінансовою автономією.

Академічна автономія в авторській школі базується на дотриманні принципів педагогічної свободи та передбачає право педагогічних і науково-педагогічних працівників на:

- самостійне планування роботи, розв'язанні всіх питань задля здійснення ефективного освітнього процесу;
- організацію науково-дослідної роботи;
- розроблення авторських освітніх програм або на вільний їх вибір;
- розроблення і використання власних авторських програм і методик;
- вибір підручників і навчально-методичного забезпечення, методик, методів, засобів і способів здійснення освітньої діяльності;
- вільний доступ до інформаційних ресурсів;
- захист професійної честі й гідності працівників [2].

Зауважимо, що розвиток творчої особистості в авторській школі відбувається через культуру та через усвідомлення себе людиною вільною духом, для якої людина, демократія та громадянське суспільство є цінностями.

Література

1. Інтернет-портал для управлінців. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.management.com.ua/news/?id=1256>
2. Калініна Л. М. Управління новою українською школою. Порівняльна характеристика концептуальних змін / Л. М. Калініна // Директор школи. – 2017. – № 1. – С. 12–21.
3. Нова парадигма у глобальному світі. Електронний ресурс : <http://dlse.multycourse.com.ua/ua/page/15/50#3>